

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Učitelství je věda a umění

Jiří Čevora

Jedním ze stereotypů, které nejsou vlastní jen české kotlině, ale fungují více či méně univerzálně v celém západním světě, je oblíbená prűpovídka „kdo nic neumí, učí“. Tento argument je možné považovat nejen za absurdní generalizaci, ale především je důležité si uvědomit, že se k učitelství vlastně vůbec nevztahuje. Dobrý učitel totiž umí dělat mnohem více, než „jen“ učit.

Paralely mezi učitelstvím a uměním

Učitelství se podle mého názoru spolu s přeměnou politického systému a ideologie z komunismu na konzumní kapitalismus změnilo z řemesla na umění. Zatímco řemeslník vyrábí velké množství unifikovaných a jednotvárných předmětů, umělec se snaží vytvořit pouze samé originály (malovat stále stejný obraz ještě žádného malíře neproslavilo). Podobně již dnešní společnost nechce stádo poslušných jedinců, ale mnoho individualit. Přístup učitele k žákovi se tedy musí radikálně proměnit, aby dostál těmto novým požadavkům. Umělec a učitel mají společného ještě něco – jejich práce je vysoce kvalifikovaná, čemuž napovídá už etymologický původ slova *umění*. Podobně ani učitelem nemůže být kdokoli, ale jen člověk, který má k této nesnadné práci předpoklady.

Paralely mezi učitelstvím a vědou

Předávání informací není ani zdaleka nejdůležitější část učitelské profese, mnohem zásadnější je vliv na vývoj osobnosti žáka. Dnešní psychologie zná řadu faktorů, které ovlivňují osobnost žáka, některými z nich jsou například charakteristika osobnosti učitele, styl jeho vedení a prostředí kolektivu, přičemž všechny z těchto činností jsou právě v režii učitele. Odpovědnost, která padá na hlavu pedagoga ve chvíli, kdy si tento fakt uvědomíme, se prudce zvyšuje. Pro udržení žádoucích výsledků (respektive eliminaci těch nežádoucích) je potřeba ke vzdělávání žáka přistupovat s ohledem na psychologické a osobnostní charakteristiky aktuálního vývojového období, ve kterém se žácínachází, a tyto informace pravidelně revidovat pro potřeby konkrétního jedince. *Učitel se v tomto případě stává vědcem*, který musí empiricky hledat vhodné metody a striktně je dodržovat.

Dnešní ideál učitele spočívá tedy nejen ve vysoké odbornosti v rámci svého předmětu, ale zejména v činnostivědecké a umělecké, kde je centrem zájmu student. Velmi zajímavým příspěvkem k tomuto tématu je studie *Emotional Transmission in the Classroom: Exploring the Relationship Between Teacher and Student Enjoyment* (Frenzel et al, 2009), kde výzkumníci zjistili pozitivní korelaci mezi entuziasmem učitele a entuziasmem žáka. Přejmeme-li hypotézu, že pro studenta je výuka efektivnější, když je entuziastický (neboli výuka ho baví), pak můžeme přidat do charakteristik dobrého učitele další faktor: **entuziasmus pro svou práci**. Tuto vlastnost, společnou vědcům i umělcům jde jen obtížně vypěstovat, zato velmi lehce ztratit.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vlivu na své *dílo* – osobnost studenta – se učitel nikdy nezbaví, jednoduše není možné „jen učit“ (ve smyslu jednosměrného předávání informací), není však nikterak obtížné mít špatný vliv.

Taylor Mali – What teachers make

Taylor Mali, americký básník a učitel, nabízí ve své zřejmě neznámější básni ve stylu slamové poezie (slam poetry) *What Teachers Make*, zajímavý pohled na toto téma. Jeho pohled na učitelství, domnívám se, koresponduje s tím, co jsem nastínil výše.

Mali ve své básni nazývá *učitelství* jednou z nejvznešenějších profesí a vyjmenovává způsoby, kterými zvyšuje u svých žáků znalosti a utváří jejich osobnosti. Obsah je chvílemi tak ideální, až je těžko uvěřitelný. *What Teachers Make* popisuje Maliho přístup, který však nemůžeme generalizovat na všechny pedagogy stejně tak jako průpovědku „kdo nic neumí, učí“.

Maliho báseň je možné shlédnout na webu YouTube nebo na stránkách TED, kde čtenář se zájmem o učitelství najde velké množství inspirativních materiálů. Rozhodně toto video ke shlédnutí doporučuji, protože může přinést spoustu inspirace obzvláště budoucím učitelům. Mali mluví velmi zřetelně a poměrně jednoduchou angličtinou, takže není potřeba se obávat jazykové bariéry. K přečtení je báseň také na Maliho webových stránkách.

Autor článku studuje psychologii na The University of Manchester a teorii interaktivních médií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Centrem jeho zájmu je psychologie médií a mas, zejména z hlediska kvantitativní analýzy a matematického modelingu.

Použitá literatura:

MALI, Taylor: *What teachers make* [online]. Jan 2010, [cit. 2011-1-16]. Dostupné z URL: http://www.ted.com/talks/taylor_mali_what_teachers_make.html.

MALI, Taylor. *Taylor Mali: What Teachers Make* [online]. c2009, [cit. 2011-1-15]. Dostupné z URL: <http://www.taylormali.com/index.cfm?webid=13>.

FRENZEL, A. C. et al. Emotional Transmission in the Classroom: Exploring the Relationship Between Teacher and Student Enjoyment. *Journal of Educational Psychology*. August 2009, 101(3), 705-716.